

MALI ISTRANIN

Mala pošta

Slavica Polšek, Sv. Ivan Žabno. Vi nam pišete: »Djeca su upravo razgrabila list, pošto sam im prethodno govorila o našoj Istri...« Ne možemo Vam izraziti, kako smo Vam zbog toga zahvalni. Tako bi trebao raditi svaki pravi učitelj. Nije naša domovina samo onaj kraj, koji se nalazi unutar državnih granica. I ona je zemlja meso našeg mesa, krv naše krvi, koja je od majke domovine otkinuta... To treba djeci neprestano ponavljati.

L. Josipović, Bizovac. Hvala Vam na zauzimanju. Poslali smo po 14 kom. svih dosad izašlih brojeva.

Marelčica Karanjac, Kaštel Novi. I Vama smo poslali po 25 kom. dosad izašlih brojeva, a i u buduće ćemo tako. Pozdravite nam sve naše tamošnje male čitatelje.

Zvonimir Priselac, Belaj-Barilović. Kako nam javljaju, djeca u Istri najradije čitaju rubriku »Mala pošta«. Njih neobično veseli svaka vijest, koja im potvrđuje da nisu zaboravljena. Kao što će putem ovog lista mali čitači u Belaju upoznati Istru, tako će i mali Istrani putem ove rubrike upoznati male rodoljube u Belaju, seocu za koje možda prije nikad nisu čuli. Hvala Vam na trudu.

Aleksandar Knajtner i Boro Tabori. Još malo vježbe pa će biti dobro.

Ing. Vidoje Mihaldžić, Niš. Iskorišćujemo i ovu priliku, da Vam čestitamo na promaknuću, a ujedno da Vam i javno zahvalimo za dosadašnji višegodišnji nesebični i požrtvovni rad za našu pravednu stvar.

Momčilo Mirković, Petrinja. Ustraj i nadalje u zanosu, koji te je zahvatio. — »Čuvstva tko nema za narod i zemlju naroda svoga, ne zna na zemlji za slast, koja nadilazi sve«... rekao je naš veliki pjesnik Preradović. Nema ljubavi ljepše i veće, koja bi čovjeku pružila većeg zadovoljstva nego li je ljubav k domovini, k svakoj stopi krvlju otaca naših posvećene zemlje...

Ante Miljavac, Zagreb, internat. A tko će, ako nećete vi, djeca one nesretne zemlje?

Ćiril Štanfel, Mužilovčica. Poslali smo naručenih 7 primjeraka. Nastoje da na tom broju i ustrajete, ako ga već ne budete povisili. Lijepo zahvaljujemo i pozdravljamo Vas.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB,

STUDENI ŠK. GOD. 1938/39

BR. 3

Prije dvadeset godina

Trideset i prvoga listopada 1918. — Nitko od vas, mladi moji čitatelji, tada još nije bio na ovome svijetu. A bili su ono veliki dani. Jedno ogromno carstvo, Austro-ugarska monarhija, u čijem su sklopu bili mnogi narodi i mnoge zemlje, potreslo se iz temelja. Stotine i stotine godina borili smo se i mi — Hrvati i Slovenci, koji smo tada u sklopu toga carstva bili, da se otresemo njegove tuđinske vlasti, da ga srušimo i oslobodimo se.

PREVRATNI DANI U PULI 1918:

Čas, kad su naši mornari skinuli sa vojarne ratne mornarice austrijsku i digli hrvatsku zastavu.

To nam je konačno i uspjelo ovih listopadskih dana prije dvadeset godina. Mi Istrani možemo s ponosom ustvrditi, da smo u tim časovima bili prvi, koji smo visoko digli zastavu slobode. U našoj Istri, u Puli je to bilo, na dan 31. listopada 1918.

Tamo je bila usidrena ponosna austrijska mornarica, sve sami teški krstaši. Ona je bila dika cijele Austro-Ugarske i nije bilo te sile, koja bi bila u stanju ući u Pulu i osvojiti je. Ali na brodovima su bili naši mornari, Istrani i Dalmatinci, a u Puli su živjeli naši narodni prvaci. I kad je došao čas oni su se digli, skinuli s brodova austrijske zastave i

izvjesili hrvatske .Naši narodni prvaci preuzeli su svu vlast u svoje ruke, a Nijemci i Mađari, koji su do tada zapovijedali ,morali su na vrat na nos, bježati svojim domovima kojekuda u Mađarsku i Austriju.

Posljednji austrougarski zapovjednik silnoga brodovlja admiral Horthy, koji je sada kraljevski namjesnik u Mađarskoj, plakao je, kad je morao predati cijelu mornaricu u ruke našim narodnim prvacima.

Time je rat na moru bio svršen. Javili smo saveznicima Francuzima, Englezima, Amerikancima i Talijanima, da smo austrijsku moć na moru skršili i da s njima ne želimo biti u neprijateljstvu.

A što se dogodilo? Prvi su došli u Istru Talijani, kao prijatelji i saveznici i ušli su u Pulu, koju smo im otvorili. Najprije su potopili najveći ratni brod nekad austrijske, a tada već naše ratne mornarice nazvan »Viribus Unitis«. Na njemu je poginulo 600 naših mornara zajedno s prvim našim admiralom Jankom Vukovićem...

Ostale velike ratne brodove zaplijenili su nam i odveli u svoje luke u Italiju.

Što je dalje bilo ne ćemo pripovijedati. Talijani su ostali u našoj Istri do dana današnjega.

Dan 31. listopada mi slavimo kao svoj veliki narodni blagdan. Toga smo dana, mi Istrani prvi srušili moć ponosne Austrije na moru, dignuli hrvatske zastave i pokazali cijelome svijetu da je ovo divno Jadransko more naše.

Par dana zatim redom su stresale sa sebe tudinske gospodare i ostale pokrajine: Dalmacija, Bosna, Hrvatska i Slovenija, a mjesec dana kasnije na dan 1. prosinca 1918. sve su te pokrajine izjavile da stvaraju zajedno sa Srbijom i Crnom gorom novu državu: Jugoslaviju, koju su tada prozvali Kraljevinom Srba, Hrvata i Slovenaca...

Kako je poginuo prvi admiral naše ratne mornarice?

Pod konac listopada 1918. već se znalo da Austrougarska monarhija ne će dugo živjeti. Narodi u njoj tražili su slobodu, tražili su da budu sami na svojoj zemlji gospodari. Vojnici na fronti nijesu htjeli ratovati, nego su u masama bacali puške i predavali se neprijatelju.

Naše vodstvo u Puli tajno je spremalo urotu, da u zgodnom času digne bunu i sruši vlast Austrije na moru.

Istarski narodni prvaci, koji su se sastajali u kući tiskara Josipa Krmpotića imali su već gotov plan. Bili su tamo Dr. Vratović, stari Krmpotić i sin mu Dr. Mario Krmpotić, pa Dr. Lovro Škaljer, Mijo Mirković, Lacko Križ, Ivan Stari te mnogi drugi pomorski oficiri po narodnosti Hrvati.

Već 28. listopada sve je bilo spremno, te se je čekao samo povoljan čas. — Dne 31. listopada hrvatski su mornari otkazali poslušnost, naši narodni vođe pošli su do vrhovnog zapovjedništva i zatražili da se sva vlast nad mornarima i nad utverdama preda njima.

Zapovjednik tvrđave, zapovjednik luke i admiral brodovlja videći da su nemoćni morali su potpisati da se predaju. U 3 sata popodne admiral Horthy spakovao je svoje kovčege i otputovao vlakom u Mađarsku, a s njime i mnoštvo oficira i mornara Nijemaca i Mađara.

U luci i na brodovima ostali su oficiri i mornari Česi, Hrvati i Slovenci.

JANKO VUKOVIĆ PODKAPELSKI
prvi admiral naše ratne mornarice.

Na mjesto admirala Horthya naše je Narodno vijeće imenovalo admiralom Janka Vukovića. On je odmah preuzeo zapovjedništvo i preselio se na admiralski brod »Viribus Unitis«, najveći i najljepši brod čitave mornarice.

Na »Viribus Unitisu« i na svem ostalom brodovlju na svim mornaričkim zgradama i na svim tvrđavama zalepršala je u tom času hrvatska zastava.

U noći od 31. listopada na 1. studenoga dva su talijanska oficira, Paolucci i Rossetti, doplovili čamcem u puljsku luku, koja više zapravo i nije bila čuvana, jer su svi mornari smatrali rat svršenim.

Došavši do admiralskog broda »Viribus Unitis« podmetnuše pod njega torpedo, koji je trebao eksplodirati točno u 6 sati i 30 minuta ujutro.

Straža s broda ih je opazila i uhvatila. Oni su odmah priznali da su talijanski oficiri i da su pod brod podmetnuli torpeda, koji će uskoro eksplodirati. Kad im je saopćeno da neprijateljstva više nema i da je rat završen oni su izjavili da o tome ne znaju ništa.

Admiral Vuković kavalirski ih je odmah pustio na slobodu, a oni su odmah skočili u more da se spase plivanjem. Na to je izdana zapovijed da svi mornari imaju smjesta napustiti brod. Bilo je već prekasno. U tom času začuje se strahovit prasak. Ogroman stup vode digao se u zrak, ponosni »Viribus Unitis« prelomio se na pola, nagnuo se i počeo tonuti. Teški topovi otkinuli su se s palube i rušili se u more gnječeći sve što im se našlo na putu. Mornari koji su bili na palubi poskakali su u more. Oni, koji su se nalazili pod palubom kod strojeva nijesu stigli na to.

Naš prvi admiral Janko Vuković ostao je nepomičan na kapetanskom mostu. Mornari i oficiri su ga zaklinjali nek skoči u čamac i spasi se, no on je to odbio.

Ponosni se brod već sasvim nagnuo. Lomljava je bila strahovita. I kapetanski most se stao kršiti i otkidati. Vuković je stajao još uvijek na njemu. Najednom se željezna jedna greda otkinula, tresnula svom snagom o kapetanski most i udarila admirala po glavi. On se srušio okrvavljen. U tom trenu navre voda sa svih strana brod je zaronio pod vodu strahovito zapjenivši more i potonuo. Oko 600 mornara Hrvata, Slovenaca i Čeha našlo je smrt u strašnim virovima.

Tako je poginuo prvi admiral naše ratne mornarice.
Časno i junački!

Mali fotograf

Dobio je mali Vlatko
fotografski aparat;
dal' će samo njime
skoro slikat znat...

Prva mu je stajala
seka — naša dika,
čekala nestrpljivo
da je braco slika.

Al' kad vidje svoju sliku
b'jaše vrlo tužna,
reče: Nijesam nikad bila
ko na slici ružna!

Ako l' neće skoro Vlatko
bolje slikat znat,
nikad više neću stupit
pred taj aparat!

Bogumil Toni

Vrapčji grijesi

Sastali se vrapci
ispod kućne strehe
pa za svoje tužni
pitaju se grijeha.

Šta smo tako teško
sagriješili Bogu
da ljudi nikako
volit nas ne mogu.

Susjedi smo prvi
to će svatko reći,
čak zimi od iste
grijemo se peći

I pjevati znamo,
prava je divota,
ako nam se koja
i pokvari nota.

Druge ptice sele,
ostavljaju ljude,
a mi smo čuvari
vjerni rodne grude.

Svađalice jesmo
i derišćad prava,
ali nikog za to
ne zaboli glava

Ni gospoda nismo
kao druge ptice,
dosta nam je ako
kupimo mrvice.

Pa ipak je na nas
na sve strane vika
kao da smo uprav
rod kavog silnika

Lakokrila lasta
to čula u letu
pa ovako veli
vrapčijemu svijetu:

»Svemu zlu ste sami
krivi dragi vrapci —
prljavi ste mnogo
i pravi brbljavci.«

Gabrijel Cvitan

Poštar

Jedva odbi osma
na toranjskoj uri
već se poštar stari
sa pismima žuri.

On korača hrlo
od kuće do kuće,
ozbiljan i revan
danas ko i juče.

Navrati se nama,
dobri, stari čiko,
možda mi se javlja
iz Zagreba striko!

Bogumil Toni

Na mrtvih dan...

Bez cvijeća
bez svijeća
u kutu
nikom na putu
šuti malen grob.

Oko njega
čempres i bor
stvoriše kor
I himnu vječnome miru
svečano poju...

Bez mirisnog cvijeća
bez voštanih svijeća
u kutu
mirno spava
prosjak star...

Ivo Čič

Jastreb i ševa

Sunčani ljetni dan. Vrućina je velika. Sve je tromo u toj žegi. Ljudi i blago polijegali u hladovinu. Cvijeće prignulo svoje glave, a trava se sfrknula žudeći za kapljicom vode.

Sve miruje i čeka lahor da donese malo svježine. Samo ševa, tamo nad poljem, livadom i gajem diže se i spušta, pa veselo pjeva: puć, pulič; puć, pulič. I jastreb kokošar kruži nad krajinom, da se zatim strijelimice spusti na najvišu granu obližnjeg hrasta pored poljskoga puta.

Bistre i dalekovidne oči upro tamo u selo i sve razmišlja kako bi mu se primaknuo, da ugrabi koje pile ili tustu koku.

Ševa se spustila na poljski put skakućući veselo po njemu.

Jastreb je pogleda, pa će joj:

»Što tuda skačeš? Zašto ne sjedneš na hrast?«

»Hranim se, a i strah me tebe«, odvrati ševa.

Oni u razgovoru, a na putu se pojave kola. Ševa se odmaknu na rub puta i ne otprhnu, a jastreb se preplaši, vinu visoko i odleti nad polje.

Ševa se tome začudi, pa će jastrebu: »Zašto odleti bolan?«

Zašto, ako Boga znadeš! Ta v'edio si da meni ne učiniše ništa na žao«, čudi se ševa.

»Tebi ne, ali meni bi«, odvrati jastreb.

»A zašto?«

»Ma eto, ne znam ni sam. No, sve mi se čini da je to zbog toga što se hranim.«

»Pa i ja se hranim, a meni nitko ništa, već kanda mi se i vesele«.

»Eto, tebi ne, a meni da. Sudbina jarac«.

»A čime se ti hraniš?«

»Pilićima, kokošima, patkama, guskama, trčkama, a bogme i ostalim pticama«.

»Ah, pa ti onda ljudima kradeš. Oni hrane živad za sebe, a ne za tebe«.

»Što ću im ja, kada i meni prija«.

»Ne valja ti posao«.

»Pa što da uradim?« pita jastreb.

»Hrani se kao i ja«.

»Čime?«

»Bubama, kukcima, crvićima i zrnjem«.

»U, pa kada bih ja toliko toga nabrao i kada bih se najeo!«

»Zadovolji se s manjim«.

»Ne mogu«.

»Pa zar je bolje da kradeš?«

»Bolje«.

»Ti si lijenčina, koji od tuđe muke živiš. Ti kradeš. A znadeš li kako ljudi zovu takve stvorove?«

»Kako?«

»Tat, lopov«.

»Pa?«

»I ganjaju ga, a nitko se njime ne druži«.

»Pa i od mene bježe sve ptice. Zašto?«

»Jer si lopov«.

»Fijuuuuu«, zafijukne jastreb i htjede svaliti se na ševu. Ali eto, iz nedalekog guštika grunu puška: paf, paf, a jastreb se sruši prebitih krila na ledinu.

Ševa ga pogleda i reče:

»Lopove, stiže te kazna! Pravda je spora, ali dostižna!« i vine se, k suncu kličući: puć, pulič; puć, pulič.

Ljubo Brgić

Magla

Zimsko jutro. Polja pusta.
Spustila se magla gusta
i pod svoja siva krila
kuće, stabla obavila
Ne vidi se staza svaka
ispred sebe dva koraka.

Pita učo malog Jolu:
Što zakasni ti u školu,
kad si dosad tačan bio
uvijek prvi dolazio?

»Pala magla... pala gusta...
— otvori mališan usta —
Ne karajte svoga Jolu
nisam mogo naći školu!«

Gabrijel Cvitan

Zečja tužaljka

Ima li igdje
Žalosti veće,
Ima li igdje
Take nesreće?!

Teške mi noći,
Teški mi danci,
Brižno mi bdijenje,
Nemirni sancii...

Bojiš se svoga
Vlastitog daha;
Srce ti uvijek
Puno je straha...

Nek samo lahor
Zanjiše granu,
Da joj tri lista
Šušteći panu;

Nek se gdje blizu
Pomakne ptica,
Skakavac, hrčak
I gušterica...

Dlaka se ježi,
Čuli se uška,
I noga trne,
I dršće njuška...

A tek kad ti je
Pseto na tragu!
Oh, kako pribrat
Volju i snagu?!

I naši stari
— Otac mi reče —
Bijahu, jadni,
Takove sreće.

I sve se bojim,
Da i mog sina
Mora da stigne
Ista sudbina.

Šime Fučić

Zanimljivosti...

I to je strpljivost. Neki bavarski kaligraf imenom Kaufmann napisao je čitavu povijest grada Münchena u jednoj knjižici od 118 stranica. Knjižica je široka 10 milimetara, a duga 14 milimetara, a sadržava 12.000 riječi. Kažu da je to najmanja knjižica na svijetu.

Taj je lijepo napredovao. Glasoviti Napoleonov maršal Lefèvre nikako nije mogao napredovati u činu te je petnaest godina služio dok je jedva jedvice postigao čin narednika. Međutim se god 1793 tako iskazao u ratu, da ga je Napoleon promaknuo i zbog njegovih ga velikih zasluga imenovao brigadnim generalom.

Bačva za 370.000 litara octa. U tvornici octa u Kodanu izradene su dvije velike bačve za ocat. Svaka bačva sadrži 370.000 litara, važi 40.000 kg, a izrađena je iz tvrdoga kanadskog drva. Željezni obruči teže 4500 kg.

KLOK i JOŽIĆ

»Nije to nikakav život«, pomislio je već po stoti put Jožić šuljajući se oprezno kroz šikarje, izbjegavajući prostrano močvarno tlo. Bila je tiha i zvjezdana noć, a on sa mu divljoj krajini, goloruk i bez oružja. Grdno je nastradao siromah. Najprije su ga oni crnci trogloditi bili uhvatili i skoro ga okamenili, izloživši ga u svojim grobnicama očitaj smrti. Vezali ga na kameni stup na koji je curila gusta voda, koja se je slijegala i pretvarala u kamene sige. Iz smrtne ga je opasnosti u zadnji čas spasio njegov vjerni majmun Klok. Tek što su se oslobodili i uspjeli stići u drugo jedno crnačko selo, on je klonuo i bolestan odležao u nekoj kolibi. Tu je i opet nastradao. Crnci su mu onako bolesnom uzeli i pušku i nož i opljačkali ga do gola, a majmuna mu oteli i negdje ga svezali, a možda već i ubili i ispekli.

Jedva je jedvice uspjelo Jožiću da im sve onako slab umakne i sad se sam potuca kroz močvare, probijajući se da čim prije stigne opet do mora, gdje će se ukreati na kakvu lađu i umaći iz tog nesnosnog afričkog pakla.

Strašno mu je bilo pri duši. U daljini se čulo zavijanje divljih pasa, a on je sam i bez oružja. Da mu je bar nož kakav pri ruci, ali ništa. Opljačkali ga do gola, a osim toga trese ga i groznica...

Hodajući tako i svaki čas postajajući, začuje najednom iza sebe tihe korake. To nije bio šušanj čovječjih nogu, nego kao neko klizanje po lišću. Činilo se da hoda netko, koji ima na nogama baršunaste papuče.

Prođu ga srsi. Mora da je neka divlja zvijer. I u jednom mu se času pričinu da je to hod pantere najkrvoločnije zvijeri afričke. Okrene se. U mraku ugleda dva svjetlucava oka, zelenkasta sjaja, od kojeg mu se sledila krv u žilama.

»Zastade kao ukočen, bolestan nije više imao snage da se makne s mjesta, da učini ni jedan korak. Zagleda se u one dvije svijetle točke, koje su se tiho šušajući približavale.

Čudnovato! Ta dva zelena oka nijesu pripadala životinji, nego nekom neobičnom biću, koje je hodalo uspravno na dvije noge.

U dva skoka to je tajanstveno biće bilo kod njega i šćepalo ga svojim šapama, urličući od radosti.

— Klok, moj dragi Klok — zaplače Jožić od ganuća, prepoznavši svog vjernog majmuna, koji je slijedeći njegov trag, uspio da ga stigne.

Osjetivši majmunovu blizinu Jožić se osjetio i opet jakim, krepkim i odvažnim, sve onako goloruk.

Ubrzaše korak. Klok, koji je bio nekako jednako visok kao i Jožić stupao je vanredno oprezno, neprestano se obazirući na sve strane.

Dobra je životinja sigurno predosjećala kakvu pogibelj?

Jest! Jer u jednom se času postavila pred Jožića kao da ga želi zakriliti svojim tijelom. Dlaka mu se nakostrušila, a iz grla mu probije muklo režanje puno prijetnje.

Svjetlucave njegove zelenkaste oči upiljile se u jednu točku.

— Što je Klok moj?! — prošapta Jožić i pogladi ga rukom.

Majmun nastavi svojim muklim režanjem.

Najednom se prigine i pograbi omašan jedan oštri kamen.

Crna neka dugačka sjena dipne u vis iz jednog grmečka i u trenu se izgubi u šikari.

— Pantera — prošapta Jožić.

Dobro je, unatoč mraku, prepoznao onu vitku, okrutnu i krvoločnu životinju.

Klok zastane, okrenuvši se u polukrugu, još uvijek režeći i stišćući grčevito u svojoj šapi oštri kamen.

Bilo je jasno da će ih pantera odnekud zaskočiti i da je njezin bijeg bio samo vješto spremljeni manevar.

Jožiću zastade dah. Znao je da se ovako bolestan i goloruk ne može upustiti u borbu s tom lukavom zvjerkom. Sva je njegova nada bila u Kloku. No hoće li taj mali majmun moći pobijediti krvoločnu zvijer, koja je jaka kao tigar, a okretna više nego ijedna druga životinja?

Uz blijedo svijetlo zvijezda, Jožić ugleda kako se neka crna masa u velikom luku zaletila preko jednog busena i tresnula poput strijele ravno njemu pred noge. Majmun je strelovitom brzinom odskočio i još strelovitije skočio na panterina leđa. Snagom, kakvu može samo da daje smrtna opasnost udarao je oštrim kamenom po panterinoj glavi ko pobjesnio.

Jožić je, sav se tresući, gledao jezovitu borbu između majmuna i pantere. Pantera je skakala grizla, mlatila repom, ali ni Klok nije zaostajao. Na časove se nije vidjelo drugo nego crnu jednu masu koja se poput kugle valjala, mlatila i prašila oko sebe. Ali majmun je uvijek bio odozgo. Akrobatskom vještinom, iako već izranjen i oderan na nekoliko mjesta, on je uvijek uspio da bude panteri na leđima i onda ju je nemilice mlatio glomaznim kamenom po glavi.

Dobrih četvrt sata trajala je ta nejednaka borba, ali čini se da je majmun strahovitim udarcima po glavi dobro omamio i raskrvario panteru, jer se je ona nakon nekog vremena istrkla iz njegovih šapa i smuknula što ju noge nose kroz busenje i šikarje...

— Klok, dodi da te zagrlim, jer si mi i opet jednom spasio život — suznih će očiju Jožić.

A dobri je majmun lizao rane i potapšao nekoliko puta Jožića po leđima svojom drhtavom šapom...

Već se danilo. U daljini se blistala rijeka. Oko rijeke zelenio se pašnjak, po kojemu je paslo nekoliko konja. Malo zatim čuo se zvuk trublje. To je trubač u taboru engleske straže svirao budnicu. Bili su spašeni...

PITALICE

- 1) Što samo sebe jede?
- 2) Kojom životinjom postupa čovjek najopreznije?
- 3) Na kojoj strani tijela ima pas najviše dlaka?
- 4) Što ima pekar sprijeda, biskup straga, pop sprijeda i straga, a kapetan u sredini? (Odgovori na str. 16)

JURIĆ I MORE

Jadranski dan, 31. listopada. Djeca su došla u školu svečano odjevena. Mali Pipo deklamirao je pjesmicu »Našem moru«, dirljivo i čuvstveno. Isto tako i Ljubo, a i mnogi drugi. Cijelo se vrijeme u školi nije govorilo o drugome, nego o moru, o našem Jadranu i njegovim ljepotama.

— Juriću i ti si ovog ljeta bio na moru je li? upita uneke učiteljica.

— Jesam, gospodo!

— Lijepo. Kaži nam dakle, što si sve vidio na moru?

— Vidio sam na kupalištu veoma mnogo kabina za kupanje i još više šarenih suncobrana.

— I što još?

— Mnogo djece, koja su se igrala na pijesku.

— I ništa više?

— Ah da, vidio sam i mnogo, mnogo vode.

— No hvala Bogu, da si na moru vidio i vode. A reci mi kakvih sve životinja ima u moru.

— Oh, vidio sam baš svakojakih! Plivalo je po njemu i gumenih labuda i gusaka i krokodila i žaba, pa čak i malih gumenih konjića, na kojima su djeca u vodi jašila.

— Ha — ha — ha — ha — prasne cijeli razred u smijeh.

— Mir!! A reci mi, Juriću, jesi li bar na moru doživio kakovu oluju?

— Jesam! Bilo je to onoga dana, kada je grmio moj otac, jer je našao nekoje listove od mojih školskih knjiga kod tamošnjeg kobasičara.

— Ha — ha — ha — ha! Ha — ha — ha — ha! urla opet cijeli razred.

— Mir!! Dakle ti kroz čitavo vrijeme svoga boravka na moru ni jesi ništa učio?

— Jesam, gospodo!

— A što?

— Učio sam računati. Podučavala me vlasnica gostionice, u kojoj smo stanovali.

— A koju te je vrst računa učila?

— Dijeljenje! Svakog sam dana dijelio porcije pilića. Od jednog sam pilića obično napravio četiri porcije.

U tom se času potresla školska soba od gromoglasnog smijeha pa je i gospođa učiteljica, hoćeš nećeš, morala prestati s daljnjim ispitivanjem.

— — —
Otac: Juriću, kako to, da si bio danas zatvoren u školi.

Jurić: Zato jer se je susjedov Jožić pred školom potukao s jednim dječakom.

Otac: I zato je učitelj tebe kaznio?

Jurić: Da, jer sam ja bio onaj dječak s kojim se je Jožić tukao.

Jurićeva mudrovanja.

Koja je kokoš snijela Jajce u Bosni?

Da li u Mladenovcu žive samo mladi ljudi?

Što se to suši na Sušaku?

Zar u Sisku stanuju samo mala djeca koja sisaju?

Da li se u Gostivaru varaju gosti?

Prave li se čačkalice u Čačku?

Alaj mora da ima u Jagodini mnogo jagoda?

Da li se paklene mašine prave u paklu?

(Sakupio Emil Jurković)

Dječje novine

Daljnje komadanje Čeho-Slovačke. Nekadašnja Čeho-Slovačka, danas je sastavljena iz triju malih samostalnih republika: Češke, Slovačke i Karpat-ske Ukrajine. Ovih su dana konačno uređene njihove granice. Oko 3 i pol milijuna stanovnika pripalo je Njemačkoj, milijun stanovnika Mađarskoj, a Poljskoj 100 tisuća. U svemu je Čehoslovačka izgubila oko 5 mil. ljudi.

Državni svetak. Jugoslavija slavi 1. prosinca kao državni svetak. To je uspomena na dan 1. prosinca 1918. kada je proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca čime je stvorena naša današnja država.

Kineski grad Hankau osvojili su Japanci. U kinesko-japanskom ratu do sada Japanci neprestano pobjeđuju. Do sada su već osvojili toliko zemlje, koliko je velika skoro cijela Evropa. Ovih dana ušli su skoro bez ikakve borbe u veliki kineski grad Hankau. Kineska se vojska međutim

još uvijek ne predaje, nego se je povukla dublje u unutrašnjost Kine.

Požar na moru. Njemački parobrod »Deutschland«, koji je plovio u New-York, zapalio se nasred mora. Na svu sreću nije plamen zahvatio strojar-nicu. Teškom mukom uspjelo je nakon punih dvanaest sati gašenja, ugušiti požar.

Čim se sve ljudi hoće iskazati. Amerikanci su baš čudni ljudi. Nijesu sretni, ako ne naprave nešto, čemu se svijet divi. Oni žele samo da se o njima piše i govori po cijelom svijetu. Tako je ovih dana jedan Amerikanac uzletio na aeroplanu, a zatim je visoko u zraku pomoću ljestvica prešao sa svoga aeroplana na drugi.

Druga dvojica Amerikanaca digli su se na jednom aeroplanu i kad je bio par tisuća metara visoko šetali su po njegovim krilima i igrali na njima tenis.

Sliku tog događaja donijele su mnoge svjetske novine. Baš ameri-kanski!

Pomrčina mjeseca. U ponedjeljak, dne 7. studenoga ove godine, vidjela se vrlo jasno pomrčina mjeseca, koja je bila potpuna. Kako je nebo bilo čisto i bez oblaka pomrčina se lijepo vidjela sa svih mjesta naše domovine.

Pomrčina je započela u 8 sati i 39 minuta uveče. U 10 sati i 45 min. čitava je mjesечеva kugla bila u sjeni. 7 minuta poslije ponoći mjesec je izišao iz sjene i pomrčina je prestala.

Kako je nastala ta pomrčina mjeseca?

Naša je zemlja na svom putu oko sunca došla točno između sunca i mjeseca. Sjena naše zemlje pala je točno na mjesec i mi smo tu sjenu gledali. To je bila ta pomrčina.

Druga pomrčina bit će opet istom za 18 godina i to dne 18. studenoga 1956. — Želimo vam svima koji ste ju ove godine tako jasno vidjeli, da biste dočekali i onu iz godine 1956.

Berete li gljive? Pazite da berete samo neotrovne. Pitajte radije stare i iskusne ljude, koje su gljive zdrave za jelo. Neki kažu da puževi i crvi ne jedu otrovne gljive. To nije ispravno. Dokazano je da su i otrovne gljive sve izjedene od puževa i drugih crvi. Zato pazite, jer je već mnogo ljudi teško obolilo, pa i umrlo od otrovnih gljiva. Isto tako ne valja jesti ni one gljive, koje su nagnjile ili crvljive, pa makar bile one i jestive.

Nešto o mački. Domaća mačka porijetlom je iz Nubije u Africi. U Egiptu su mačke veoma cijenili, pa su njihova tijela balzamirali. Stari Feničani vjerovali su da je mačka sveta životinja. Isto je tako i Muhammed veoma volio mačke. Oko godine 600 poslije Isusa donesena je mačka u Kinu. U zapadnu Evropu donijeli su je istom križari.

Ptice koje sele u toplije krajeve — na sjever. Ptice iz Argentine sele svake jeseni na sjever. Zašto? Argentina je na južnoj strani zemaljske polukugle. Kao što je kod nas sve hladnije što smo bliže sjevernom polu tako je i tamo tim hladnije što je zemlja bliža južnom polu. Zato ptice sele odanle prema sjeveru, to jest bliže ekvatoru.

Iz stranih zemalja

Svega pomalo iz Japana. Japan je otočna država i sastoji se iz ništa manje nego 4000 otoka i otočića. Kako su skoro svi ti otoci na vulkanskom tlu, ima tamo godišnje do 1500 potresa. Japanaca ima 69 milijuna. Glavni grad Tokio ima 6 mil. stanovnika. Prije četrdeset godina nije imao niti jedan milijun. Drugi grad Osaka broji 3 mil. stanovnika. Žene u Japanu nemaju skoro nikakvih prava. Od 40.000 đaka na visokim školama samo je 13 ženskih. Japansko radništvo živi veoma loše. Roditelji koji ne mogu hraniti djecu prodaju je tvornicama. Ta djeca rade, spavaju i jedu u tvornicama za skoro nikakovu plaću. Zato je japanska tvornička roba veoma jeftina.

Kina i Kinezi. Kina ima 11 mil. četvornih kilometara površine, dakle toliko da bi u nju stale sve evropske države. U Kini živi 450 milijuna stanovnika, dakle skoro jedna četvrtina čovječanstva. Zanimljivo je da su Kinezi poznavali kompas već prije 4000 godina. Puščani su prah poznavali također davno prije nas. Prije 17 stoljeća oni su izumili papir, a prije 12 stoljeća štampali su knjige. U svemu su dakle bili daleko napredniji od nas. Glavni grad Kine Šanghaj ima 3.700.000 stanovnika, Peking (Pejpin) 1,5 mil., Kanton 1 mil. i 100 tisuća, Tientsin 1 mil. i 300 tisuća, Nanking 1 mil., a Hankou 800.000. — Glavni grad Kine je Nanking. Kinezi gaje rižu, pšenicu, ječam, kukuruz i soju. U Kini ima 24 mil. goveda, 10 mil. konja, mazga i magaraca, 88 mil. svinja i 30 mil. koza i ovaca. Rudno bogatstvo je također ogromno. Ima 930 milijarda tona ugljena i jednu milijardu tona željeza, a osim toga ima mnogo zlata, srebra, olova, zinka, mjedi, soli, nafte i t. d.

Japancima rastu zazubice za tolikim silnim bogatstvom Kine pa su se zato i zaratili s Kinezima hoteći da zagospodare s Kinom i cijelom Azijom. Rat još uvijek bijesni, jer se Kinezi junački bore iako su već veoma mnogo zemlje izgubili.

Najveći putnički aeroplan izrađuje jedna američka tvornica aeroplana. Aeroplan će stajati 1.700.000 dolara, dakle preko 80 mil. dinara. Težit će 32 tisuće kilograma, a imat će mjesta za 42 putnika.

Pakao na zemlji. Na nekim mjestima zemaljske kugle vrućina je upravo neizdrživa. Poznata je na pr. Dolina Smrti u Kaliforniji. To je uska dolina, duga 150 km, s jedne i s druge strane okružena visokim odsječnim klisurama. Tamo je ljeti u hladu 57° Celsija. Tolika vrućina ne vlada ni u pustinji Sahari. Međutim to nije najtoplije mjesto na zemlji. U Iranu u pustinji Lut je na nekim mjestima vrućina iznosila u hladu 53°C, a na suncu 97°.

Najveća morska dubina. Neko njemačko društvo koje istražuje mora, naišlo je kraj Filipinskih otoka u Tihom oceanu na najveću dosad poznatu dubinu. More je ondje duboko 9.870 metara.

Što znači riječ Mesija? Isusa sveto pismo često zove Mesijom. U hebrejskom (starožidovskom) jeziku riječ »mašiah« znači pomazanik t. j. posvećeni. Kod Židova je bio običaj da njihov veliki svećenik pomazuje kraljeve.

Pomazanik znači grčki »christòs« zato se Isus nazivlje i Kristom.

U Kraljevu u Srbiji zaljubila se jedna guska tako jako u vojnike, da svakog dana dolazi pred vrata kasarne i tamo stoji nepomična sate i sate čas na jednoj, čas na drugoj nozi, čuvajući stražu.

I ne će da jede ni iz čije ruke nego iz ruku vojnika, dočim s preziranjem odbija da uzme hranu iz ruku »civilista«.

Prvi kišobran izumljen je u Engleskoj prije 200 godina. — Izumitelj toga »krova protiv kiše«, kako ga je nazvao, smatran je ludakom, pa su mu se ljudi smijali, a djeca se nabacivala za njim kamenjem i gnjilim jabukama. —

Sada je u Zagrebu soboslikar Josip Križanec izumio kišobran, koji se daje tako složiti da je 15 cm dug i 4 cm širok. Uskoro ćemo dakle moći kišobran nositi u džepu.

Čovječje srce kuca obično jedan put u sekundi. Kod mladih ljudi brže, kod starijih polaganije. Po računu liječnika srce potjera kroz tijelo za 70 godina, više nego jedan milijun hektolitara krvi.

ODGOVORI

- 1) Svijeća
- 2) Ježom
- 3) Tamo gdje mu je rep
- 4) Slovo »p«.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

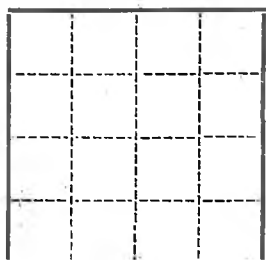
ODGONETKE

Odgonetke iz br. 2

- 1) August Šenoa 2) riba, Ikar, bara, arak 3) Koprivnica
4) rak — Bakar — bat — tabak — rok — baš 5) Dubrovnik

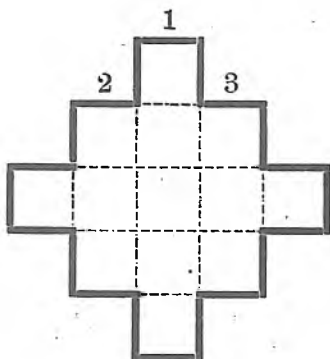
ISPUNJALJKA (Marko Ožanić, Srp. Moravice)

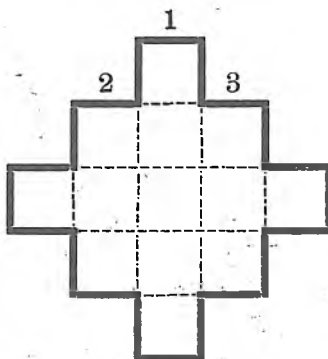
- kolonijalna roba
cigarete
živi po barama
mjera za papir

Okomito i vodoravno isto

DVIJE ISPUNJALKE (Vjekoslav Frlan, Kastav)

- 1 strana svijeta
2 mulj
3 biljka za platno

- 1 grad kraj Beograda
2 nije tvrd
3 u svakom je trokutu

BROJČANA ISPUNJALKA (Ivan Ketović, Petrinja)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								

Stvar je vrlo laka, treba samo pronaći točan redosljed, kojeg se valja držati.

Prazne četvorine valja popuniti brojkama od 1—9 i to takovim redom, da ukupni zbroj svakog reda, okomito i vodoravno iznosi 45

3500

SARADNIKA

IZRAĐUJE NEDELJNO

150.000

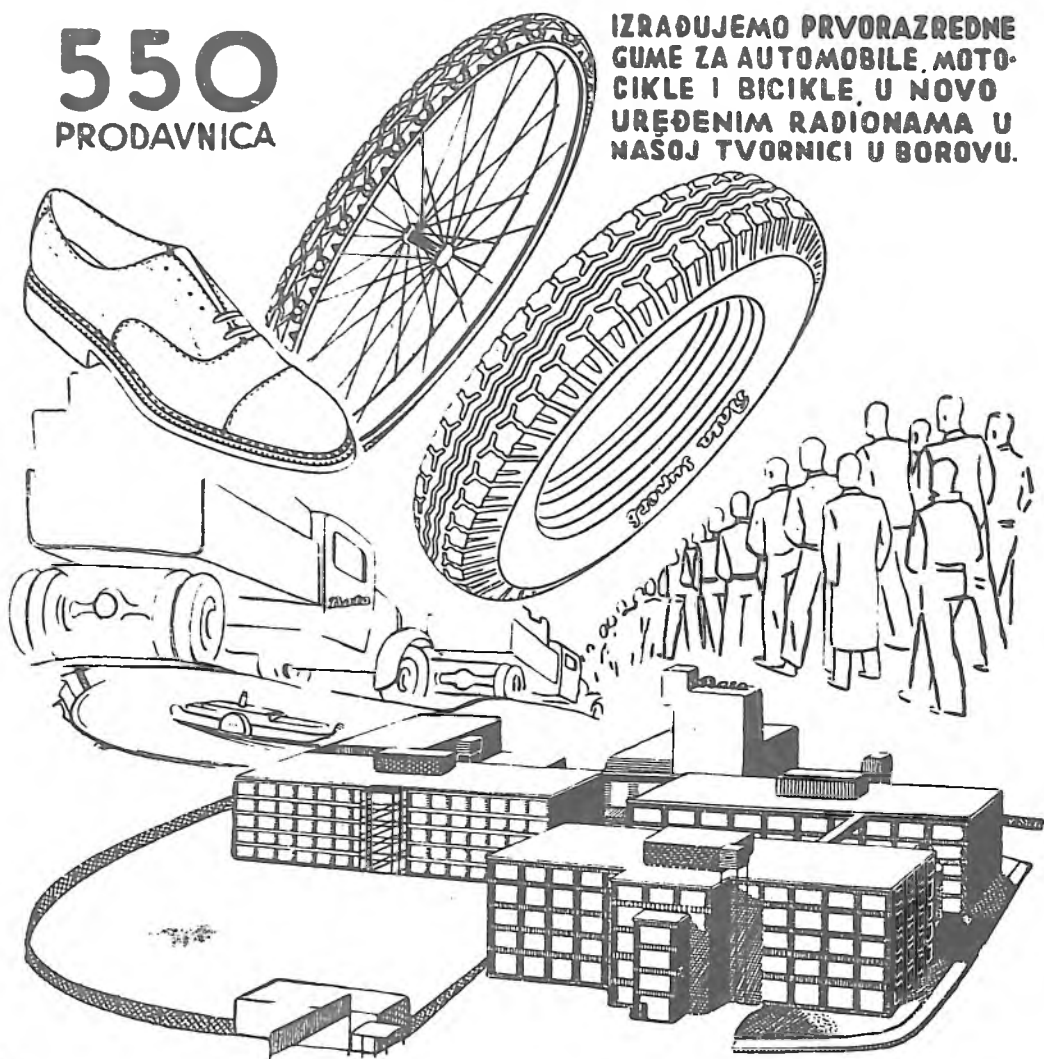
PARI

DOBRE I JEFTINE OBUĆE

550

PRODAVNICA

IZRAĐUJEMO PRVORAZREDNE
GUME ZA AUTOMOBILE, MOTO-
CIKLE I BICIKLE, U NOVO
UREĐENIM RADIONAMA U
NASOJ TVORNICI U BOROVO.

JUGOSL. TVORNICE GUME I OBUĆE D.O. BOROVO

Bata